

Etikk til hodebry

Natalie Rolandsgard
Universitetet i Oslo; Oslo Nye Høyskole
natalie.rolandsgard@oslonh.no

Christina Kvamme Amengual

Ole Jacob Madsen
professor i kultur- og samfunnspsykologi, Psykologisk institutt, UiO

At vi har forsømt forskningsetikken, slik Knut Dalen påstår i juniutgaven, er en drøy påstand som i liten grad lar seg underbygge.

I siste nummer av Psykologtidsskriftet skriver Knut Dalen at han reagerte med undring og skuffelse på vår artikkel «Unge forståelse av åpenhet om psykiske problemer: en kvalitativ studie» som sto på trykk i maiutgaven. En leser er selvfølgelig i sin fulle rett til å reagere subjektivt akkurat som hen vil på en tekst. Men Dalens mer objektive grunner for hans reaksjon hviler på høyst diskutabile premisser.

Dalen går langt i å karakterisere studien vår som dårlig forskningsetikk. Årsaken er ifølge ham at vi er ignorante om tidligere forskning på feltet som har funnet at personer i Oslo er mindre åpne enn folk i andre deler av landet om psykiske vansker, og at kjønn bør være en variabel i all medisinsk forskning.

Fulgt reglene

Selvsagt skulle vi også gjerne ha gjort undersøkelser i alle deler av landet, med mønstergyldig representasjon av kjønn og alder, og med langt flere deltagere enn i vår lille studie med 26 personer. Men enkeltstudier er sjelden optimale, og er begrenset av ytre rammevilkår. I vårt tilfelle var undersøkelsen en del av et mastergradsstudium ved Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo med de begrensninger i studiens størrelse som det innebærer.

Vi kan likevel skjønne at Dalen reagerer med skuffelse over at vi ikke har undersøkt mer og i større omfang. Men å påstå at vi har forsømt forskningsetikken, slik Dalen gjør, er en drøy påstand som i liten grad lar seg underbygge.

Dalen vedgår jo selv at prosjektet vårt ikke trengte forhåndsgodkjenning av Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK) siden helsen til informantene ikke var i fokus. Likeledes at prosjektet var forhåndsgodkjent av Norsk senter for forskningsdata (NSD), og at vi dermed har fulgt «det forskningsetiske regelverket til punkt og prikke», som han skriver.

For å underbygge sitt syn presenterer Dalen dessuten flere påstander som er beviselig feil. For eksempel skriver han: «På slutten av artikkelen går forfatterne gjennom implikasjoner av videre forskning. Der glimrar både demografi og kjønn med sitt fråvær.»

Vi erkjenner at vi godt kunne ha påpekt enda tydeligere at det bør gjøres mer forskning på andre populasjoner, men vi har ikke oversett betydningen av demografiske variabler.

Mot slutten av artikkelen vår skriver vi: «Studien har noen begrensninger som kan ha påvirket funnene. Et aspekt som bør tas i betraktning, er utvalget, som i hovedsak besto av unge jenter fra videregående skoler på vestkanten i Oslo.» Her drøfter vi nettopp hvordan demografi og kjønn kan ha påvirket resultatene, slik Dalen etterlyser.

Ny viten

Gjennomgående argumenterer Dalen også som om det finnes mye «etablert kunnskap» om åpenhet om psykiske lidelser, og at vi bidrar «minimalt» med ny viten. Førstnevnte stemmer ikke. Det finnes temmelig få studier av dette både internasjonalt og i norsk sammenheng. Et unntak er undersøkelsen fra 2012, som Dalen refererer til, som fant at viljen til åpenheten var større i andre deler av landet enn i Oslo, og økte med alderen til befolkningen.

En forklaring kan være at de sosiale båndene og tilliten er sterkere her enn blant unge i Oslo, som i større grad er innflyttere og i mindre grad er integrert i nærmiljøet sitt.

Men denne studien begynner å bli gammel, og på et område i rask utvikling. Det er nemlig mye som tyder på at det som gjerne refereres til som «den nye åpenheten om psykiske lidelser», også handler om noen overgripende samfunnstendenser forbundet med sosiale medier, individualisering, ungdom i risiko og identitetsskaping, som kanskje først melder seg blant yngre mennesker i urbane strøk.

Og denne åpenhetskulturen har vi lite kunnskap om, der vår studie forhåpentligvis bidrar til å gi en liten innsikt i hvordan unge forholder seg til disse kravene.

Merknad: Ingen oppgitte interessekonflikter